УДК 378.147

В.А. Віннікова, доц. *(ХДУХТ, Харків)*

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ «ВИКЛАДАЧ – СТУДЕНТ»

Якість підготовки будь-якого фахівця в сучасних умовах визначається не тільки рівнем його знань, але і професійними уміннями, що дозволяють йому творчо вирішувати виниклі проблеми, активно взаємодіяти з людьми на основі встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин. Система вищої освіти по навчанню фахівців для сфери торгівлі та туризму повинна володіти широким набором засобів, що забезпечують розвиток цих вмінь. Одним з найбільш важливих моментів в цьому є та взаємодія, яка складається між викладачем і студентом: вступаючи у суб'єкт-суб'єктні відносини і будучи їх активним учасником, студент починає сприймати способи спілкування, що реалізовуються, як норму, як свій індивідуальний вибір.

Педагогічна взаємодія в системі «викладач – студент» є системою взаємних дій суб'єктів, включених в спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти. Подібна взаємодія має велике принципове значення з погляду аксіологічної складової, оскільки це взаємодія між викладачем і студентом впливає на формування системи цінностей майбутнього фахівця, таких як особистість, істина, освіта, кар'єра, професія та ін.

Проблемі взаємовідношення між людьми присвячена велика кількість досліджень. У дослідженнях А.Г. Асмолова, Л.С. Виготського, А.Н. Леонтьєва, В.А. Штоффа даються узагальнення про єдність особистості і середовища, характер відносин між людьми в процесі їх спільної діяльності. У психологічному аспекті ця проблема вивчається з позицій вибудовування взаємин на рівні суб'єкт-суб'єктних відносин.

Ефективність взаємодії на навчальних заняттях залежить від безлічі чинників (успішного визначення цілей спільної діяльності, здібностям викладача викликати інтерес до інформації, відповідності тактики конкретному завданню даної взаємодії, активності самих студентів та ін.). Серед них важливу роль відіграє чинник оптимального вибору методів навчання, реалізація яких в конкретних умовах освітньої установи дає високий рівень якості підготовки студентів. Останніми роками вивчаються педагогічні можливості методів активного навчання (проблемні лекції, групові дискусії, аналіз

конкретних ситуацій, динамічні пари, тренінгові завдання, брейн-ринг, конференції, рольові і ділові ігри, відеометод, мультимедіа та ін.), які разом з традиційними (пояснення, розповідь, робота з підручником, бесіда, показ та ін.) сприяють підвищенню інтенсифікації, ефективності, якості й результативності процесу навчання у ЗВО.

Позитивні тенденції диверсифікації способів взаємодії викладача і студентів на навчальних заняттях стримуються невирешеність ряда суперечностей, серед яких найбільш значущими, на наш погляд, є наступні: між обраними викладачем педагогічними засобами, формами, методами педагогічної взаємодії і невмінням студентів переносити ці форми взаємодії в русло своєї професійної діяльності у сфері «людина – людина»; між орієнтацією змісту професійної освіти на озброєння студентів знаннями по спеціальних дисциплінах і недостатньою підготовленістю студентів в комунікативному плані; між структурами спілкування, використовуваними в навчальному процесі у ЗВО і структурами спілкування між людьми поза навчальним процесом, в житті.

Відмічені суперечності свідчать про актуальність проблеми дослідження: як зміст і структура взаємодії викладача і студентів у навчальному процесі ЗВО.

Педагогічна взаємодія викладача і студентів у процесі професійного навчання на факультеті менеджменту буде ефективною, якщо: в процесі професійного навчання враховуватимуться особливості діяльності менеджерів в торгівлі, ресторанному, готельному та туристичному бізнесі, такі як наявність фунда-ментальної управлінської освіти; необхідність визначення і розробки стратегії і тактики діяльності підприємства, розробки концепції розвитку; необхідність проведення всестороннього аналізу діяльності; здійснення індивідуального підходу до кожного фахівця; робота в умовах внутрішньої і зовнішньої конкуренції та ін. Педагогічна взаємодія розглядатиметься як різновид педагогічного спілкування, що реалізовує аксіологічні функції «відкриття», «співучасті» і «включення» студента в процесі навчальної діяльності; модель ефективної взаємодії включатиме такі компоненти, як реалізацію стратегічної мети викладача; педагогічне спілкування через реалізацію функцій «відкриття», «співучасті» і «включення»; повчальну діяльність викладача; пізнавальну діяльність студента; осмислення й оцінку конкретної взаємодії; відношення і наочний результат і нова взаємодія.